

Etik och kommunikation

CATARINA FISCHER GRÖNLUND

Institutionen för omvårdnad

Umeå Universitet

Etik

- Ethos
- Karakter –vana – sedvana -
värderingar

Etik eller moral

- Etik - Teoretisk reflektion
- Moral - Handling
- Värde – Positivt eller negativt
- Normer – Ger vägledning

Moralisk kompetens

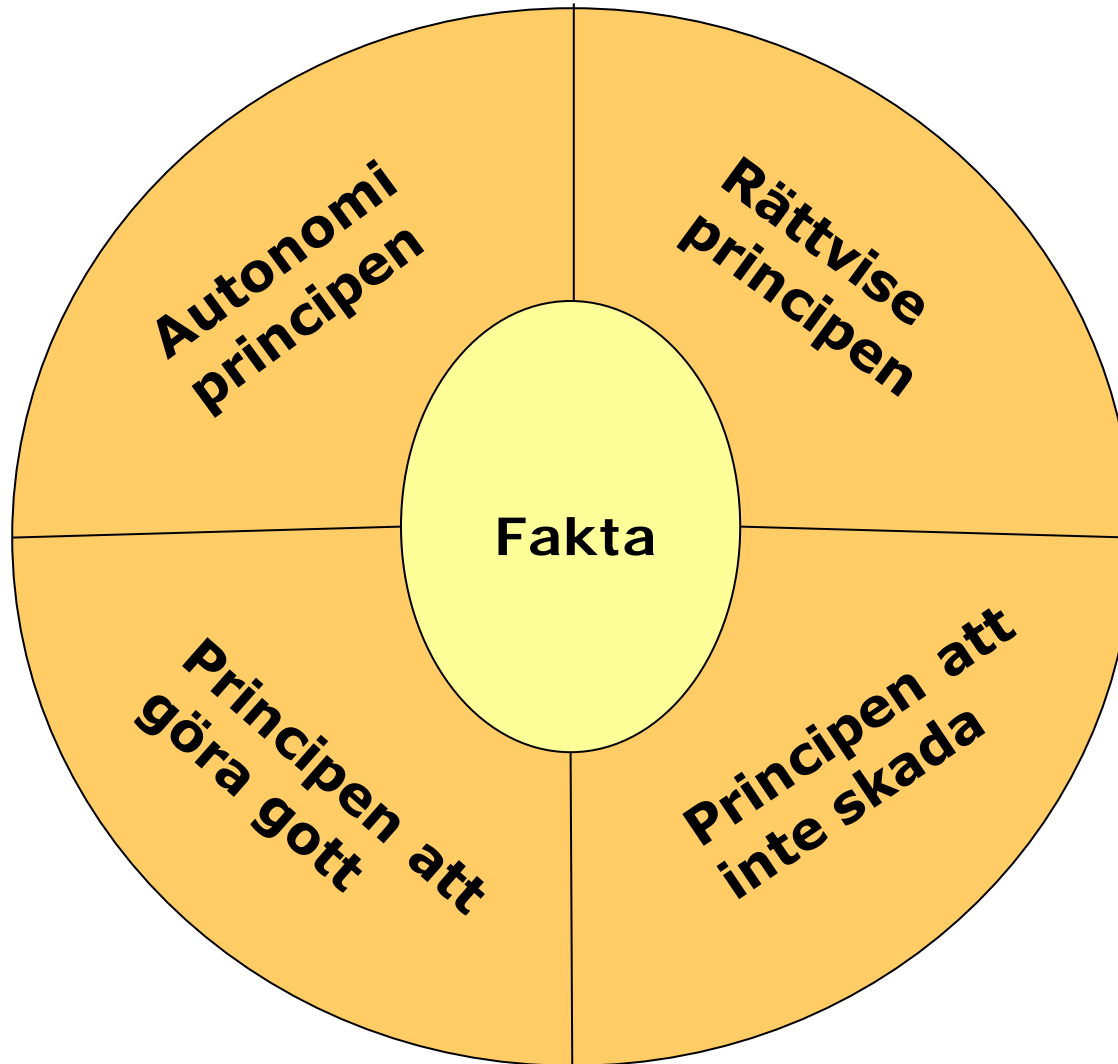
- Moralisk lyhördhet
- Moraliskt omdöme
- Moralisk motivation
- Moralisk karaktär

Narvaez D and Rest J. The four components of acting morally. In: Kurtines, W.M. & Gewirtz, J.L (eds)
Moral behavior and moral development: an introduction

Principle of biomedical ethics

Beauchamp, T & Childress, J. 1979,1983 Oxford Univeristy press

Olika motiv för våra handlingar

Lawrence Blum

- Välmening
- Caring / omsorg

Lawrence Blum. Benevolence. The international Encyclopedia of Ethics. ed Hughes Lafolette print. p 4095-507.
Blackwell publishing 2013.

Empati

- Kognitiv empati
- Affektiv empati

Tro mig: Jeg har den dybeste medfølelse for dig og kan 100% sætte mig ind i dit problem!

Nivåer av empatiskt samtal

- Känsломässig empati
- Tankemässig empati
- Medkännande empati

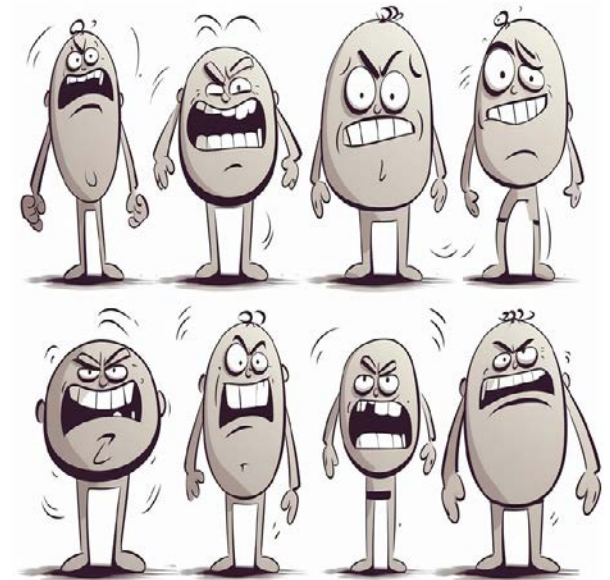

Bedömningssituationen- studentens perspektiv

- Stressfullt men samtidigt meningsfullt. Man kunde göra sig själv rättvisa/ ses som ett inläringstillfälle (Mårtensson & Löfmark 2013)
- Övervakade och bedömda. Det skapar stress, nervositet och oro vilket kan påverka deras prestation (Bengtsson, Dahlqvist & Carlsson 2016)
- Ge förutsättningar att se och värdera sin egenförmåga för att främja inlärningsprocessen (Forsman, Jansson & Leksell 2019)

Känslors betydelse

- Kopplade till vårt jag
- Har en grund
- Har en riktning
- Kan vara rationella eller irrationella
- Reflektion och granskning

Nussbaum, M. Women, culture and development, a study of human capabilities. Oxford scholarship online (1995)

Nussbaum, M. Creating capabilities: the human development approach. Harvard University Press

Etiskt svåra situationer

- Etisk svåra situationer / dilemman
- Svåra bedömningar och beslut
- Upplevs olika beroende på person och yrkesprofession

Dialogen

Naturlig koppling mellan etik dialog och handling

- Dela erfarenheter och perspektiv
- Binder människor samman
- Underlag för att utveckla dygder
- Samtalsmetod för etisk kommunikation

Med inspiration av Habermas teori om kommunikativa handlingar

- Samtal i en jämlik atmosfär
- Alla synpunkter och argument är viktiga
- Vända på perspektiven och pröva sina argument
- Kommuniera fram till en gemensam förståelse

Etisk kommunikationen i grupp

Fem faser som beskriver kommunikationsprocessen

- Värdekonflikten uttrycks som känslor av frustration
- Känslor av maktlöshet och hjälplöshet delas
- Värdekonflikten framträder
- Realistiska förväntningar utvecklas
- Möjligheter att förändra situationen framträder istället för hinder

Grönlund CF, Dahlqvist V, Zingmark K, Sandlund M, Söderberg A. Managing ethical difficulties in healthcare: communicating in interprofessional clinical ethics support sessions. *HEC Forum*. 2016; 1-18

Organisation: "Ett till fem metoden"

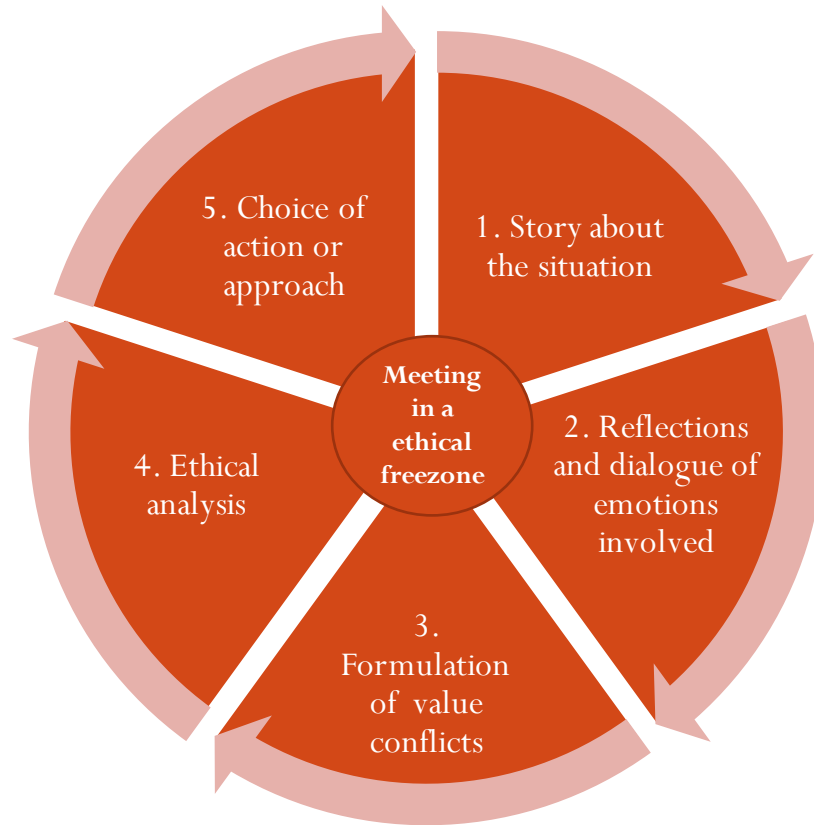
- Öppen för all personal – alla yrkesprofessioner
- Samma tid, plats, tidsåtgång
- Samma ordningsföljd
- Känslor som uttrycks stannar i rummet
- Samtal som rör etiskt problem delas med övrig personal
- Skriva minnesanteckningar

Ledaren

- Ledaren - sjukvårdspersonal med kunskap om etik
- Upprätthålla organisationsstrukturen
- Vägleda samtalet genom de olika stegen i den kommunikationsprocessen
- Förhålla sig på jämlik nivå med deltagarna
- Leder kommunikationen genom att ställa frågor:

The democratic dialogue

Equality, openness, Review and communicative agreement

Studenters erfarenheter

Grönlund, CF & Brännström, M. Postgraduate nursing students experiences of practicing ethical communication in groups. *Nurs Ethics*. 2022 june 30 e-pub

Empati och lyhördhet – nya perspektiv

Samtalsprocessen- förankrade i handlingsalternativ ”good enough”

Motverkar moralisk stress

Etikronder termin 3- första sjukhusplaceringen

- Etik i tidigare kurser som bas
- Lärare med kunskap i etik och samtalsmetoden utses att leda etikrond tillsammans med huvudhandledare på en eller flera avdelningar
- Lärare kommer överens om en tid och plats med huvudhandledare
- Max 10 och min 5 studenter i varje grupp
- Studenter har uppdrag att se ut en etiskt svår situation under VFU
- Studenterna presenterar sina situationer och man kommer överens om en situation
- Samtal enligt 'ett till fem metoden' modellen ca 1 timme

Ytterligare referenser

- Bengtsson, M. Dahlqvist, B & Carlsson ,E. 2016. Expectations of nursing students prior to skill-based exam performed in clinical practice. *J Education and Practice*; 6(8)
- Forsman, H. Jansson,I. Leksell, J. 2020. Clusters of competence: relationship between self reported professional competence and achievement on a national examination among graduating nursing students. *J Advanced Nursing*; 76: 199-208.
- Mårtensson, G & Löfmark, A. 2013. Implementation and student evaluation of clinical final examination in nursing education. *Nurse Education today*; 33:1563-1568.

Tack för att ni lyssnat

